

Van Haagse zuinigheid naar Haagse doelmatigheid. VBTB als hefboom voor resultaatgericht management

Peter Van der Knaap

1] INLEIDING

24

De begrotingscyclus is het sleutelmechanisme waarmee de overheid doelstellingen en beleid formuleert, middelen toewijst en verantwoording aflegt. Als onderdeel van de Copernicushervorming streeft ook België naar een zuiniger, efficiëntere en effectievere besteding van middelen. In de zogeheten Bouillonnota is onder andere als ambitie geformuleerd dat de financiële cyclus van de federale overheid zodanig moet veranderen dat recht moet worden gedaan aan de verhoogde autonomie van overheidsdiensten, de toegenomen verantwoordelijkheid van overheidsmanagers, transparantie, het sturen op resultaten en de uitbouw van prestatie-indicatoren ¹. In dit artikel gaan we in op de ervaringen bij de Nederlandse Rijksoverheid met de invoering en eerste evaluatie van het project "Van Beleidsbegroting Tot Beleidsverantwoording", kortweg VBTB. Met de begroting en verantwoording in VBTB-stijl wordt beoogd een antwoord te geven op de vraag: "Wat willen we bereiken, wat gaan we daarvoor doen en wat mag dat kosten?". We vertrekken vanuit de kritische vooronderstelling dat, zes jaar na de start, van de oorspronkelijke ambities van VBTB maar weinig is overgebleven. Het ontbreken van relevante politieke informatie en 'beleidsconclusies' betekenen volgens sommigen zelfs het einde van de operatie. Tegelijkertijd is er bij het ministerie van Financiën nog steeds geloof. André de Jong, directeur-generaal van de Rijksbegroting bij het ministerie van Financiën in Den Haag, geeft aan dat VBTB te belangrijk is om te falen. Financiën gaat dus door met VBTB. Door overbodige informatie uit de begrotingsstukken te snijden en echte beleidsevaluaties te programmeren kunnen de begroting en verantwoording meer resultaatgerichte werkinstrumenten worden.

2] VBTB EN VERANTWOORDINGS-DAG: NIEUWE TRADITIES

Eén van de moeilijkste dingen die je kunt doen, is het introduceren van een nieuwe traditie. De introductie in Nederland van de Verantwoordingsdag, de derde woensdag van mei waarop het kabinet verantwoording aflegt over het gevoerde beleid, is een mooi voorbeeld. De politici geloven er nog maar half in en er is veel kritiek op de papierwinkel die het met zich meebrengt. Toch lijkt het te gaan lukken: inmiddels weet de helft van de Nederlanders dat de derde woensdag in mei Verantwoordingsdag is ². Die bekendheid mag een succes worden genoemd (hoewel je natuurlijk ook kunt stellen dat de helft van het volk het nog niet weet). Wat belangrijker is: negen op de tien ondervraagden zeggen het bovendien belangrijk te vinden dat de rijksoverheid elk jaar tussentijds verantwoording aflegt. Een ruime 60 procent van de ondervraagden denkt ten slotte dat de regering voldoende mogelijkheden heeft om op een goede manier verantwoording af te leggen, terwijl een kwart van de mensen eraan twijfelt of politici dat ook écht willen. Verantwoordingsdag is het meest zichtbare onderdeel van het hervormingsproject VBTB. Deze tongbreker staat voor "Van beleidsbegroting tot beleidsverantwoording". Onder die vlag is de afgelopen zeven jaar binnen de rijksoverheid gewerkt aan een nieuwe opzet en inhoud van de departementale begrotingen en jaarverslagen. De aanzet tot de hervorming van begroting en verantwoording nieuwe stijl werd gegeven door de Tweede Kamer met het project "Versnelling en Kwaliteitsverbetering van de financiële verantwoording". Het doel van dit project was tweeledig: enerzijds het creëren van een prominente plaats voor de financiële verantwoording in de totale begrotingscyclus, anderzijds het verhogen van de kwali-